

MINISTERSTWO ROLNICTWA
i ROZWOJU WSI

AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

INSTYTUT
EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI
ŻYWNOŚCIOWEJ

NR
17

RYNEK ŚRODKÓW PRODUKCJI I USŁUG DLA ROLNICTWA

stan i perspektywy

ISSN 1231-286X

**RAPORTY
RYNKOWE**

MARZEC 2000

Spis treści

REASUMPCJA

- I. Uwarunkowania makroekonomiczne
- II. Rynek nawozów mineralnych – *A. Zalewski, J. Mieczkowski*
- III. Rynek pestycydów – *J. Mieczkowski, G. Skrzypczak*
- IV. Rynek maszyn rolniczych – *J. Pawlak*
- V. Rynek usług – *A. Klementowski*
- VI. Rynek energii – *J. Pawlak, A. Zalewski*
- VII. Rynek nasion – *J. Krzymuski*
- VIII. Kredyty – *A. Zalewski*

**Przy publikowaniu fragmentów raportu oraz informacji i danych liczbowych
prosimy o podanie źródła.**

Raport przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ
Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa
Kierownik Zakładu – prof. dr hab. Jan Małkowski tel: 827-36-64

AUTORZY:

prof. dr hab. Aldon Zalewski

• IERiGŻ •

Tel.: (0 22) 827-24-00

dr Albin Klementowski

• IERiGŻ •

Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 420

prof. dr hab. Jerzy Krzymuski

• IHAR • Radzików

Tel.: (0 22) 725-44-83

dr inż. Jan Mieczkowski

• MRiRW •

Tel.: (0 22) 623-16-12

prof. dr hab. Jan Pawlak

• IBMER • Warszawa

Tel.: (0 22) 849-09-74

prof. dr hab. Grzegorz Skrzypczak

• AR • Poznań

Tel.: (0 61) 848-74-09

mgr Lucyna Mieszkowska

• IERiGŻ •

Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 595

Raport zatwierdziła w dniu 14.03.2000 r. Rada Rolniczych Analiz Ekonomicznych w składzie:
Zdzisław Adamczyk, Marian Brzóska (sekretarz), Tadeusz Chrościcki, Eugeniusz Gorzelak, Teresa Jabłońska-Urbaniak, Wojciech Józwiak,
Ryszard Kreft, Ewa Król-Pol, Jan Małkowski, Krzysztof Materko, Bożena Nowicka, Roman Urban, Maria Zwolińska (przewodnicząca).
Kolejny raport wydany będzie we wrześniu 2000 r.

W serii Raporty Rynkowe w najbliższym czasie ukążą się:

1. Rynek pasz /7/ • kwiecień 2000,
2. Rynek mleka /18/ • kwiecień 2000,
3. Rynek ziemniaka /17/ • kwiecień 2000,
4. Rynek drobiu i jaj /17/ • maj 2000,
5. Rynek cukru /17/ • maj 2000,
6. Rynek mięsa /18/ • maj 2000,
7. Rynek zbóż /18/ • maj 2000,
8. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi /11/ • czerwiec 2000,
9. Rynek rzepaku /17/ • czerwiec 2000,
10. Rynek ziemi rolniczej /3/ • czerwiec 2000,
11. Rynek owoców i warzyw /16/ • lipiec 2000,
12. Rynek środków produkcji i usług dla rolnictwa /18/ • wrzesień 2000,
13. Popyt na żywność /1/ • grudzień 2000.

POPYT NA ŻYWNOSĆ

Od grudnia 2000 roku rozpoczynamy systematyczne publikowanie raportu dotyczącego wyłącznie popytu na żywność. Raport zawierał będzie dokładną informację o dotychczasowych i przewidywanych kierunkach rozwoju popytu na podstawowe grupy produktów spożywczych. Autorzy zaprezentują w nim szczegółową analizę aktualnego poziomu i struktury konsumpcji żywności w Polsce oraz determinujących ją czynników i uwarunkowań o charakterze makro- i mikroekonomicznym.

1. W wyniku niekorzystnego układu cen, zmniejszenia opłacalności i spadku produkcji, sytuacja dochodowa rolnictwa w 1999 r. uległa dalszemu pogorszeniu. Dekoniunktura utrzymuje się w rolnictwie od czterech lat.

W 1999 r. ceny skupu podstawowych produktów rolnych były o 2% niższe niż przed rokiem, natomiast ceny towarów i usług zakupywanych przez rolników wzrosły o 7,0%. Indeks „nożyc cen” na poziomie 91,6% wpłynął na dalsze obniżenie się dochodów z produkcji rolniczej. Trudną sytuację dochodową pogłębiał spadek globalnego popytu na surowce rolnicze i żywność. Odkładanie i odwlekanie płatności za produkty rolne przez przedsiębiorstwa rolno-przemysłowe, dodatkowo pogorszyły sytuację dochodową i zmniejszyły płynność finansową gospodarstw rolnych. Ograniczone zasoby finansowe rolników nie pozwoliły na niezbędne inwestycje modernizacyjne i restytucyjne oraz ograniczyły zakupy środków obrotowych i usług. Znacznie spadł popyt na maszyny rolnicze i inne środki produkcji. W rezultacie zmalała liczba gospodarstw zdolnych do finansowania swego rozwoju.

2. Zużycie nawozów mineralnych pod zbiory 1999 r. zmniejszyło się o 2,5% i wyniosło 87,4 kg NPK na 1 ha użytków rolnych. W sektorze prywatnym spadek był nieznaczny, natomiast w publicznym o 10,6%, tj. o 9,2 kg NPK. Poprawiła się struktura nawożenia, a proporcje składników ukształtowały się następująco: azot (N) 55,4%, fosfor (P_2O_5) 19,8% i potas (K_2O) 24,8%. Zużycie nawozów wapniowych wynosiło 104,2 kg CaO na 1 ha użytków rolnych i obniżyło się o 20,2%, tj. o 26,4 kg CaO. Zmniejszyło się różnicowanie poziomów nawożenia między województwami – od 55,6 kg (podkarpackie) do 128,4 kg NPK (opolskie), a zwiększyło się różnicowanie wapnowania gleb – od 37,2 kg (świętokrzyskie) do 200,8 kg CaO (opolskie). Wysoki spadek wapnowania gleb wystąpił wskutek znacznej obniżki dotacji do produkcji nawozów wapniowych.

Ceny nawozów mineralnych wzrosły średnio o 5,0%, przy dużym różnicowaniu cen poszczególnych ich ro-

dzajów. Ceny nawozów azotowych uległy obniżce o 2,2%, w tym saletry amonowej o 5,5%. Ceny pozostałych nawozów wzrosły o 9,4%. Ceny nawozów wapniowych zwiększyły się aż o 41%.

Nastąpiło pogorszenie relacji cen zbóż do cen nawozów mineralnych, relacja ta wzrosła z 2,9 kg w 1998 r. do 3,3 kg w 1999 r. wartości pszenicy za 1 kg NPK. Wystąpiła znaczna rozpiętość relacji cen pszenicy do poszczególnych nawozów – od 4,2 kg pszenicy za 1 kg superfosfatu granulowanego potrójnego do 2,0 kg za 1 kg soli potasowej. W porównaniu z 1998 r. pogorszyły się również relacje cen nawozów mineralnych do cen żyta i ziemniaków.

Przewiduje się zużycie około 88 kg NPK na 1 ha użytków rolnych pod zbiory 2000 r., podobnie jak poziom wapnowania gleb zbliżony do uzyskanego w 1999 r.

3. Sprzedaż pestycydów w 1999 r. zmniejszyła się o 2,7% w porównaniu z 1998 r. Wzrosła podaż z produkcji krajowej, a znacznie zmniejszył się import. Zużycie pestycydów obniżyło się do 0,59 kg substancji biologicznie czynnej, w przeliczeniu na 1 ha gruntów ornych i sadów. W strukturze podaży nadal dominowały preparaty chwastobójcze (53,7%). Zapasy środków ochrony roślin u producentów krajowych na koniec 1999 r. wzrosły o ponad 55%.

Ceny pestycydów w 1999 r. wzrosły średnio o około 5%, przy zróżnicowaniu zwwyżki cen poszczególnych ich rodzajów od 1 do 15%. Poprawie uległy relacje cen pestycydów do cen niektórych produktów roślinnych – znacznie do ziemniaków, zaś nieznacznie do cen zbóż, a mimo to są mniej korzystne niż w latach ubiegłych. Pogorszyły się natomiast relacje cen pestycydów do cen za rzepak i buraki cukrowe.

Zabiegi ochrony roślin w 1999 r. zostały wykonane na 17,1 mln ha powierzchni chronionej, tj. o 1,1% większej niż w 1998 r. Znaczny postęp w stosunku do 1998 r. nastąpił w kompleksowej ochronie tytoniu, zwalczaniu chorób i szkodników rzepaku i rzepiku oraz w zwalczaniu cho-

rób zbóż w okresie wegetacji. Zmniejszenie powierzchni zabiegów ochrony roślin odnotowano w zwalczaniu chwastów w burakach i zarazy ziemniaka na ziemniakach.

W 2000 r. przewiduje się zużycie środków ochrony roślin na poziomie około 0,60 kg substancji biologicznie czynnej na 1 ha gruntów i sadów, tj. nieznacznie wyższe niż w 1999 r.

4. W 1999 r. sprzedaż maszyn rolniczych (w sztukach) zmniejszyła się o około 25% w porównaniu do 1998 r. O 28% zmniejszyła się sprzedaż ciągników. Zanotowano też duży spadek sprzedaży kombajnów zbożowych (średnio o 33%): z produkcji krajowej sprzedano o 36% mniej niż w roku 1998, zaś kombajnów importowanych – o 30% mniej. Spadek popytu dotyczył również innych maszyn i narzędzi, a w największym stopniu kombajnów do zbioru ziemniaków, dożarek mechanicznych jedno- i dwubańkowych, zbieraczy pokosów (pryzmopczep zbierających), kultywatorów i rozrzutników obornika.

W 1999 r. wzrosły ceny zdecydowanej większości maszyn rolniczych. Wzrost ten w stosunku do roku poprzedniego mieścił się w przedziale od 2,0% do 20,1% i w przypadku większości maszyn rolniczych utrzymał się na poziomie zbliżonym lub niższym od wskaźnika wzrostu cen towarów i usług. Natomiast wyższą od inflacji dynamikę wzrostu cen miało w 1999 r. 7 spośród 23 rodzajów maszyn objętych analizą.

Relacje cen maszyn wobec cen pszenicy i żywca wieprzowego wyraźnie się zmieniły na niekorzyść rolnictwa. Jedynie w relacji do żywca wołowego potaniało 14 spośród 23 rodzajów maszyn, a do mleka – tylko jedna.

Produkcja maszyn rolniczych (liczona w sztukach; w zakładach zatrudniających 50 i więcej pracowników) była w 1999 r. o około 17% mniejsza niż w roku poprzednim. Od 1997 r. stopniowo pogłębia się spadek produkcji ciągników, przyczep rolniczych, siewników zbożowych, pras wysokiego zgniotu, a zwłaszcza kombajnów do zbioru ziemniaków (aż o 62%). Zmniejszyła się też produkcja pługów, kultywatorów, uni-

wersalnych ładowarek rolniczych, kombajnów zbożowych oraz urządzeń do schładzania mleka.

5. Obniżył się popyt na usługi dla rolnictwa. Wartość usług rolniczych i transportowych nabytych przez rolników indywidualnych osiągnęła w 1999 r. około 1,5 mld zł i była realnie o 3% niższa w porównaniu z 1998 r. Spadek popytu na usługi wiązał się z dużym wzrostem cen usług, a zwłaszcza z pogłębiającą się dekoniunkturą w rolnictwie i obniżeniem dochodów realnych gospodarstw rolnych, wskutek postępującego rozwarcia niekorzystnych dla rolnictwa nożyc cen.

Ceny usług rolniczych wzrosły w 1999 r. o 9,4%, tj. o 2,1 punktu powyżej wskaźnika inflacji, ale o 1,7 punktu poniżej wzrostu cen usług konsumpcyjnych. Najbardziej wzrosły ceny usług inseminacyjnych (o 15,2%) i weterynaryjnych (o 13,5%), a najmniej zdrożały usługi transportowe (o 7,7%) i maszynowe (o 8,6%). Usługi zdecydowanie zdrożały w relacji do cen większości produktów rolniczych.

Sieć zarejestrowanych placówek usługowych w rolnictwie wzrosła w 1999 r. do około 18,5 tys. Nadal zwiększa się liczebność zakładów usług maszynowych, transportowych i weterynaryjnych, maleje natomiast liczba punktów usług inseminacyjnych. Około 50% podaży usług świadczą rolnicy-usługodawcy, tworząc nieformalną sieć usługową.

W 2000 r. przewiduje się spadek popytu na usługi produkcyjne o około 3%, w związku z pogorszeniem relacji cen usług i cen produktów rolnych.

6. Zużycie paliw stałych w rolnictwie w 1998 r. zmalało o 5% w porównaniu do 1997 r. Zmiany te w różnym stopniu dotyczyły poszczególnych nośników energii. Węgla kamiennego spalono w 1998 r. o 13% mniej aniżeli w 1997 r. Natomiast o 11% wzrosło zużycie węgla brunatnego oraz koksu i półkoksu. Paliwa stałe stanowiły w 1997 r. 43,7%, a w 1998 r. 40,9% ogółu nakładów energii w rolnictwie polskim. Mimo spadkowych tendencji zużycia, węgiel pozostaje najważniejszym paliwem stałym w rolnictwie. Wartość energetyczna spalonego węgla stanowiła w 1998 r. 73% łącznych nakładów energii w postaci paliw stałych oraz 28,4% ogółu nakładów energii w rolnictwie.

Dynamicznie rośnie zużycie paliw gazowych, większe gazu ziemnego azotanowanego, aniżeli gazu ziemnego wysokometanowego. Zużycie paliw gazowych w rolnictwie polskim pozostaje jednak wciąż na niskim poziomie, bowiem stanowiło ono w 1998 r. zaledwie 0,4% ogółu nakładów energii w rolnictwie. Rośnie systematycznie zużycie paliw ciekłych. W 1998 r. było ono o około 5% większe niż przed rokiem. Najbardziej, bo o 20% wzrosło zużycie lekkich olejów opałowych. Natomiast o 13% mniej spalono ciężkich olejów opałowych oraz o 7% mniej benzyn silnikowych. Wzrost zużycia oleju napędowego szacuje się na około 2% rocznie. Paliwa ciekłe stanowiły w 1998 r. 48,3% ogółu nakładów energii w rolnictwie. Z tego na olej napędowy przypadało 30,5% w łącznych nakładach energii w rolnictwie.

Zużycie energii elektrycznej w rolnictwie wzrosło w 1999 r. o 3% w porównaniu z 1998 r. Udział procentowy energii elektrycznej w ogólnych nakładach energii w rolnictwie polskim wynosi niespełna 10% i jest znacznie niższy niż w krajach Europy Zachodniej.

Wzrost cen paliw pochodzących z przerobu ropy naftowej był w 1999 r. znacznie wyższy od stopy inflacji. Cena węgla kamiennego była w grudniu 1999 r. o 4,5% wyższa niż w roku poprzednim. Wzrost ceny energii elektrycznej w układzie grudzień-grudzień był w 1999 r. wyższy (12,9%) od wskaźnika wzrostu cen towarów i usług. W stosunku do cen skupu pszenicy, żywca wieprzowego i mleka nośniki energii były w 1999 r. zdecydowanie droższe niż przed rokiem.

7. Rynek materiału siewnego odnotował w 1999 r. zróżnicowane zmiany. Nadal wyraźnie rosła liczba zarejestrowanych odmian zarówno produkcji krajowej, jak i zagranicznych. Rozszerzyła się konkurencja zagranicznych firm handlowo-nasiennych we wszystkich grupach roślin, a szczególnie w najcenniejszych, lecz i najtrudniejszych w hodowli (buraki cukrowe, kukurydza, rzepak, trawy gazonowe). Zmniejszyła się powierzchnia kwalifikowanych plantacji nasiennych, prawie wszystkich grup i gatunków roślin uprawnych.

Masa zakwalifikowanych nasion – po krótkotrwałym wzroście w poprzednich latach – w 1998/99 r. zaczęła się zmniejszać w większości roślin

rolniczych. Obniżyła się sprzedaż kwalifikowanego materiału siewnego zbóż, sadzeniaków ziemniaków i innych roślin. Ponadto jest ona bardzo zróżnicowana terytorialnie. Udział kwalifikowanego materiału siewnego w zasiewach pól produkcyjnych wykazuje jednak tendencję spadkową

Obroty materiału siewnego w handlu zagranicznym malały, zwłaszcza w przypadku importu, choć nadal przewyższa on wartościowo eksport. Spadły ceny materiału siewnego najpowszechniej uprawianych ziemio-płodów, zbóż i ziemniaków, choć w mniejszym stopniu niż ceny zbóż towarowych i paszowych. Ceny nasion innych roślin rolniczych wzrosły w porównaniu z wcześniejszym poziomem cen.

Liczba zarejestrowanych odmian warzyw krajowych i zagranicznych wzrosła do 1100, przy 56% udziale zagranicznych. Zmniejszyła się powierzchnia i masa nasion kwalifikowanych. Na rynku nasion warzyw zwiększyła się przewaga podaży nad popytem. Rynek nasion kwalifikowanych warzyw, choć nie w pełni ustabilizowany, zabezpiecza potrzeby rolników, zakładów przetwórczych i działkowiczów.

8. W 1999 r. z preferencyjnych kredytów na zakup środków do produkcji rolnej skorzystało ok. 458 tys. rolników gospodarujących na powierzchni 6,6 mln ha użytków rolnych. Na dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów w budżecie państwa na 2000 r. przewidziano środki umożliwiające bankom pokrycie skutków umów zawartych w 1999 r. oraz uruchomienie nowych kredytów dla gospodarstw rolnych. W 2000 r. maksymalna kwota preferencyjnego kredytu na zakup rzeczowych środków do produkcji rolnej nie może przekraczać równowartości 10 dt żyta, tj. 291,10 zł na 1 ha użytków rolnych. Oprocentowanie kredytów dla rolników wynosi obecnie 8,0% w skali rocznej.

Ponadto w 2000 r. kontynuowane będą przez ARiMR dopłaty do oprocentowania kredytów inwestycyjnych. Zakres rzeczowy stosowania dopłat został utrzymany. Środki na dopłaty do oprocentowania kredytów inwestycyjnych pozwolą na uruchomienie w br. kredytów na poziomie nie mniejszym niż w roku ubiegłym.

SUMMARY

1. Due to unfavourable price relations combined with decline in profitability and regress in production, in 1999 agricultural incomes deteriorated. Recession in agriculture persists for four years.

Procurement prices of basic agricultural products in 1999 were lower by 2% than a year ago. At the same time the prices of agricultural inputs increased by 7%. Price scissors index recorded at 91,6% resulted in further decline in revenue on agricultural production. Difficult financial situation was worsened by overall decline in demand for food and agricultural raw materials. Belated and outstanding payments from agri-food processors additionally weaken economic standing of the farmers. Limited financial resources forced the farmers to restrict the purchases of agricultural inputs and services. Thus demand for agricultural machinery and other agricultural inputs significantly decreased. In result the number of farms able to finance the expansion of their activities declined.

2. Mineral fertiliser use under the 1999 crops declined by 2,5% and amounted to 87,4 kg of NPK per 1 hectare of agricultural land. While in private sector was negligible, fertiliser use in social sector decreased by 10,6% or 9,2 kg of NPK. The structure of fertiliser use has improved. The contribution of particular ingredients to their total use was as follows: nitrogen (N) – 55,4%, phosphate (P_2O_5) – 19,8% and potassium (K_2O) – 24,8%. The use of Calcium fertilisers totalled 104,2 kg CaO per 1 hectare of agricultural land and declined by 20,2% or 26,4 kg as compared to the previous year. The variation in the use of fertilisers between provinces declined and ranged from 55,6 kg (Podkarpackie) to 128,4 kg NPK per hectare (Opolskie). While, ranging from 37,2 kg (Świętokrzyskie) to 200,8 kg per 1 hectare (Opolskie) the variation in CaO fertiliser use increased. Deep decline in CaO use resulted from lower than previously subsidised paid to the producers of such fertilisers.

The prices of mineral fertilisers increased in average by 5,0% with a high degree of variation depending

on their types. Nitrogen fertiliser prices declined by 2,2%, including Norway nitre prices (5,5% decline). The prices of other fertilisers increased by 9,4%. The higher growth was recorded in case of calcium fertiliser prices (41%).

The price ratio of grains to mineral fertilisers. While in 1998 in order to buy 1kg of fertiliser in terms of NPK it was necessary to spend an equivalent of 2,9 kg of wheat, in 1999 the ratio increased to 3,3 kg of wheat. There was a great scope of variation in the ratio of grain to particular fertilisers – from 4,2 kg of wheat for 1 kg of granulated triple superphosphate to 2,0 kg of wheat for potassium salt. The price ratios of mineral fertiliser to rye and potato prices also deteriorated as compared to 1998.

The use of mineral fertilisers under the harvest of 2000 is forecast about 88 kg NPK per hectare. The level of calcium fertiliser use is to remain close to the level recorded in 1999.

3. In 1999 the sales pesticides declined by 2,7% in comparison to 1998. While domestic supplies increased, a decline in pesticide imports was observed. Pesticide use declined to 0,59 kg in terms of active substance per 1 hectare of arable land and orchards. The structure of supply was dominated by herbicides, which contributed to 53,7% of total sales of chemicals. Producer stocks of chemicals increased by 55% at the end of 1999.

In 1999 pesticide prices increased in average by 5,0% with a variation range from 1 to 15%. Price ratios of pesticides to selected crops products improved, remarkably in case of potatoes and slightly as regards grains. However the ratios are less favourable than in the previous seasons. In case of rapeseed and sugar beet a deterioration of the ratio was observed.

Chemical crop protection in 1999 was conducted on the area of 17,1 mill ha, i.e. increased by 1,1% as compared to 1998. Remarkable improvement was observed in complex tobacco protection, pest and disease control on rapeseed and disease control of grains over vegetation period. Dec-

line in the area protected was recorded in case of weed control on sugar beet and the control of phytophthora.

Slight rise up to 0,60 kg in terms of active substance per 1 hectare of arable land and orchards is projected for the year 2000.

4. In 1999 the sales of agricultural machinery declined by about 25% as compared to 1998. The sales of tractors declined by 28%. Significant decrease (33%) was observed as regards grain harvesters, including domestically produced (36%) and imported (30%). Decline in demand concerned also other agricultural machinery and tools, particularly potato harvesters, milking machines, self-picking bulk trailers, cultivators and manure spreaders.

In 1999 the prices of great majority of agricultural machinery notably increased and fluctuated around CPI rate. Higher dynamics was recorded in case of 7 out of 23 machinery types being subject to the analysis. The range of the increases varied from 2 to 20,1%.

The price ratios of agricultural machinery to wheat and pork prices significantly deteriorated. Only in relation to beef an improvement was observed for 14 out of 23 machinery types being subject to the analysis and just one in case of milk.

The production of agricultural machinery (in the enterprises with over 50 staff) was in 1999 recorded 17% lower than in the previous year. Decline in the production of agricultural tractors, trailers, sowing machines, straw packers and in particular potato harvesters (by 62%) has been declining since 1997. The production of ploughs, cultivators, multifunctional lifters, grain harvesters and cooling systems for milk has decreased as well.

5. Demand for agricultural services was subject to a decline. The value of agricultural and transport services purchased by private farmers in 1999 declined by 3% in real terms and totalled 1,5 bill PLN. The decline reflected sharp rise in the prices of agricultural services and in particular deep decline in agricultural incomes,

which resulted from widening price scissors ratio.

The prices of agricultural services in 1999 increased by 9,4% that was 2,1 percentage points above the inflation rate but 1,7 percentage point below the rate of overall services. The highest increase rate concerned insemination (15,2%) and veterinary services (13,5%). On the other hand the prices transport and contracting services increased by 7,7 and 8,6% respectively. The prices of agricultural services noticeably increased in relation to the prices of majority of agricultural products.

The number of registered service providers in 1999 increased to about 18,5 thousand. While the number of contractors, the providers of transport and vet services continue to rise, the number of insemination points still declines. The farmers creating informal service network provide about 50% of total services.

Due to unfavourable price ratios of agricultural services to agricultural products, a further decline of 3% in demand for those is forecast for the year 2000.

6. In 1998 agricultural use of solid fuel declined by 5% as compared to 1997. The changes varied depending on particular energy carriers. While the use of pit-coal declined by 13%, the use of braun and semi-coking coal increased by 11%. Solid fuel contributed 43,7 and 40,9% of total energy use in Polish agriculture in 1997 and 1998 respectively. Besides downward trends in use, coal still remains the most important energy source in agriculture. Energy value of used in 1998 coal contributed 73% of total energy inputs used in a from of solid fuel and 28,4% of total energy inputs in agriculture.

The use of gas fuel rises with high dynamics, higher in case of nitrated earth gas than in case of high-metha-

ne gas. However with 0,4% of total energy intake gas fuel use in Polish agriculture still remains at very low level. The use of liquid fuel systematically increases. In 1998 it was recorded 5% higher than a year ago. The highest growth rate (20%) in this respect concerned the use of light heating oil. The use of heavy heating oil and gasoline declined by 13 and 7% respectively. Diesel fuels use increased by 2%. Liquid fuel contributed in 1998 48,3% of total energy used in agriculture, including 30,5% contributed by diesel fuel.

In 1999 the use of electricity in agriculture increased by 3% as compared to 1998. The share of electricity in total energy use in agriculture amount to 10%, which is remarkably lower than in West European countries.

The increase in prices of fuel based on crude oil in 1999 was significantly higher than the inflation rate. The price of pit-coal recorded in December 1999 was by 4,5% higher than a year ago. Increase in electricity prices compared on the basis of December 1999 to December 1998 was higher (12,9%) than CPI index. As compared to procurement prices of wheat, pork and milk energy carriers were remarkably higher than in the previous year.

7. In 1999 the market of seeds showed various changes. The number of registered varieties domestic and particularly those originating abroad clearly increased. The competition of foreign seed companies was stronger in all crop groups regarding in particular expensive and valuable ones (sugar beet, maize, rapeseed, and cereals). Reflecting that the area of qualified seed production declined in most cases.

Following short-term increase in the previous seasons, in 1998/1999 the bulk of qualified seeds declined again. The sales qualified seeds of

grains, potatoes, and other crops declined. Moreover there were regional variations in this respect. The share of qualified seeds in total seed use shows downward tendency.

Foreign trade in seeds were decreasing, particularly in case of their import, however it's significantly exceeds the value of exports. Seed prices of basic crops (grains and potatoes) kept declining although with lower rate than the prices of food grain and feed grain. Seed prices of other crops increased but their level was lower than previously.

The number of registered domestic and foreign vegetable varieties increased to 1100, with 56% contribution of foreign varieties. Supply dominated over demand on the market of vegetable seeds. Vegetable seed market although not fully stabilised, matches the needs of farmers, smallholders, and processors.

8. About 458 thousand of farmers operating on the area of 6,6 mill ha took advantage of preferential credits for the purchase of agricultural inputs in 1999. Planned for the year 2000 budget allocation for interest rate subsidies will allow for the banks as well to cover of expenditure on loans taken in 1999 as to provide new credits on preferential terms. In the year 2000 upper limit of preferential credit for the purchase of agricultural inputs is set at 10 dt of rye per 1 hectare of agricultural land (291,10 PLN). Preferential interest rate is fixed at 8% on annual basis.

Moreover, the Agency for Restructuring and Modernisation of Agriculture (ARiMR) will continue to support preferential interest rates on investment credit. All credits lines available in 1999 reminded in force. The money allocated for this purpose would allow for granting the value of investment credits at the level recorded previously.